

2 Hij zoekt het verlorene

Jan van Groningen

Midden in het Duitse bergland, ver van het rumoer der stad, stond de pastorie. Twee grote ramen met kleine ruiten zagen uit op de hobbelige straatweg. Langs die straatweg en verspreid langs enkele bergpaden, woonden de leden der gemeente, eenvoudige en goedhartige bergbewoners. Zij hadden zeer veel achting voor hun ouden dominee, want hij was een vroom en flink man.

In tijden van ziekte en nood klopte men nimmer tevergeefs aan zijn deur. Als een trouw en gehoorzaam dienaar van zijn Koning, stond hij dag en nacht gereed om te helpen.

Niemand was beter bekend met de wegen en paden, die heenleidden naar de eenzame hoeven, dan hij. Gewapend met een stevige stok beklom hij onvermoeid de steenachtige paden om hulp en troost te brengen, waar die gevraagd werden. Maar als de weg ver was en moeilijk, werd de trouwe schimmel uit de stal gehaald en dan zag men den predikant voorbijkleppen, de driekante steek op, het bekende manteltje om.

Maar de domineesvrouw, die alleen achterbleef, had het dikwijls eenzaam in de pastorie. Vooral des winters, als de duisternis vroeg inviel en haar man maar wegbleef, stelde ze zich allerlei narigheden voor, die hem konden overkomen.

In die tijd waren de bergstreken verre van veilig.

Dus was de dominese niet eerder gerust, voor zij de hoefslag van de schimmel vernam.

Op een keer echter kwam het paard thuis zonder zijn berijder. En dat zullen we nu horen.

Op een mooie morgen zat de predikant een poosje
59

voor het venster, stil genietend van een lekkere pijp en het mooie uitzicht. De zon kleurde de bergen, de vogels zongen in de boomgaard en hoe vredig stak de spits van het kerktorentje boven de bomen uit.

Deze liefelijke rust werd gestoord toen een wagen naderde waarop een paar soldaten zaten met een misdadiger in hun midden.

De predikant schrok op uit zijn gepeins en blies de rookwolken weg om beter te kunnen zien. Als een hoopje ellende zat de gevangene, aan handen en voeten gebonden, tussen zijn bewakers. Z'n ene hand had men zoveel bewegingsvrijheid gegeven, dat ze een pijp kon vasthouden. Maar de pijp was leeg.

Vlak voor de pastorie gekomen sloeg de misdadiger zijn ogen op en ontdekte achter het venster den roken-den man.

„Hé! Dominee!” schreeuwde hij. „Hebt u niet een pijpje tabak voor me?”

De smekende blik ontroerde den predikant.

Hij stond vlug op en opende het raam.

„Houdt even stil, mannen!” zo klonk zijn forse stem.

Daar het er niet op aankwam of de gevangene een kwartiertje vroeger of later achter de traliën werd gesloten, voldeden de soldaten onmiddellijk aan het verzoek.

De predikant kwam naar buiten met een pakje tabak.

„Hier, arme man,” zei hij vriendelijk, „neem dit van me aan. Ik hoop, dat het je wat troosten mag in je droeve toestand. Wat je misdaan hebt, weet ik niet, maar God zij je genadig; Hij beware je voor erger kwaad.”

De man was buitengewoon dankbaar en toen de wagen reeds lang achter de bergen was verdwenen, zag de dominee nog zijn stralende ogen.

Maar de domineesvrouw dacht er anders over.

Ze beknorde haar man, omdat hij zijn goede tabak weg gaf aan zo'n kerel. In ieder geval was één pijp vol meer dan voldoende geweest.

Vele, vele jaren gingen voorbij.

De pastorie stond aan de straatweg tussen de bergen en de leraar verrichtte nog steeds met liefde zijn schone arbeid onder Gods volk.

Laat op een avond werd er driftig op de deur geklopt. Een huiswaarts kerende dorpling bracht een dringende boodschap. Of dominee spoedig bij den ouden Nicolaas wilde komen; hij lag op sterven.

Nicolaas woonde echter ver buiten het dorp en daar de zon juist wegzonk achter het geboomte, werd de vrouw des huizes met zorg vervuld. Haar man echter bedacht zich geen ogenblik. Zou hij zich door vrees en bezorgdheid laten afhouden van zijn plicht? Zonder de minste aarzeling begon hij toebereidselen te maken voor de tocht.

„Ga toch niet, man!” waarschuwde de vrouw. „Het is bijna nacht en je weet hoe onveilig de bossen zijn met al dat roversgespuis. Stel het uit tot morgen!”

Ze had echter ook onmiddellijk spijt van haar bange woorden; ze wist immers hoe hij duisternis en gevaar zou trotseren voor dezen stervende. Met haar angst maakte zij de tocht alleen maar moeilijker voor hem.

„Wees niet ongerust, vrouwtje,” zo zei hij. „God roept mij; Hij zal me ook geleiden.”

Toen de predikant weg reed, was de zon ondertussen geheel ondergegaan. Hoewel de maan nog niet aan het opkomen was en de donkerte onder de bomen de tocht ten zeerste bemoeilijkte, vervolgde de schimmel met rustige zekerheid zijn weg en bracht zijn berijder veilig bij het huis van bestemming.

Een trek van vreugde kwam op het gelaat van den zieke toen de predikant zich boog over zijn bed.

Zij spraken samen over het vaderhuis daarboven, met zijn vele woningen en over de vreugde, die aanstaande is voor hem, wien daar een plaats werd bereid.

De predikant zond een innig gebed op tot God en smeekte om Zijn genade voor den stervende.

Toen de dominee meende, dat hij hier zijn taak had volbracht en alles verder aan den Heere moest overlaten, trad de zoon naar voren en zei: „Vader wilde u nog iets zeggen.”

„Aarzel niet, mijn broeder,” moedigde de dominee den ouden man aan.

Met enige moeite sprak de stervende:

„Zoals u weet, dominee, heb ik nòg een zoon”

„Andries,” vulde de predikant aan.

„Juist, dominee, ik bedoel Andries. U hebt hem nog als lid der gemeente aangenomen. Maar ach, hij is de verkeerde weg opgegaan en bezocht liever de herberg dan de kerk. U weet dat. Het geld, dat hem van zijn moeders erfdeel toekwam, bracht hij er door; toen ging hij de wijde wereld in. Nu is hij een verloren zoon. Lang heb ik op zijn terugkeer gewacht, maar tevergeefs. Mocht u hem ooit nog terugzien, dominee, zeg hem dan, dat ik hem alles, àlles heb vergeven en dat ik hem hoop terug te zien, hier boven.”

Vermoeid zweeg de oude.

De predikant greep zijn hand en zei, diep bewogen: „Ik beloof het u, mijn broeder; ik beloof het u; bij God zijn alle dingen mogelijk.”

Nicolaas was nu zeer getroost en de dominee kon vertrekken.

Terwijl het paard gezadeld werd, zei de zoon: „Dominee, het is reeds laat; u mag niet alleen vertrekken; laat me u een eindweegs vergezellen.”

Dit keurde de predikant goed en het tweetal nam toen het voetpad door de bergen omdat dat nader was dan de straatweg.

„Vader is nu veel rustiger geworden,” zei de jonge man.

„De meeste zorg maakte hij zich over Andries.”

Ze spraken verder weinig en bereikten weldra het hoogste gedeelte van de bergweg.

Hier stond de predikant stil en zei: „Keer nu terug mijn vriend, ik ben niet ver meer van huis en je vader zal je nodig hebben.”

Toen de jongen nog moeite deed om den predikant verder te mogen vergezellen, weigerde deze beslist en zei: „Door de dalkloof kun je de toren reeds zien in het maanlicht; ik heb verder een gemakkelijke rit en ben vlug thuis.”

Toen scheidden ze.

De weg naar beneden was evenwel slecht en hoewel de maan haar zachte glans uitgoot over berg en bos, was het onder de bomen toch vrij donker, zodat de schimmel langzaam vorderde.

Het pad werd smaller, het struikgewas dichter.

Zwarte diepten grijsden aan beide kanten. Wat huisde er in die wildernis?

De ruiter begon nu sterk te verlangen naar de veilige pastorie. Zijn vrouw stond zeker te luisteren aan het venster.

Plotseling klonk uit de struiken een krachtig „Halt!”

Paard en ruiter schrokken hevig en schoten met een vaart vooruit.

Direct daarop knalde een schot. Een kogel suisde over de steek van den dominee en kwam terecht in een boom. Het paard maakte een onverwachte zijsprong, wierp zijn berijder uit het zadel en galoppeerde weg. De predikant tuimelde in de struiken en wachtte daar in angst zijn belagers af. Spoedig vonden ze hem. Het waren twee kerels met zwartgemaakte gezichten.

„Uw geld!” schreeuwde de een.

Toen de dominee bemerkte, dat hij geen armen of

benen gebroken had keerde zijn moed terug. Met grote dankbaarheid constateerde hij, dat althans de schimmel ontkomen was en dat hij zichzelf maar weinig had bezeerd.

Zonder moeite maakten de aanranders zich meester van geldbeurs en horloge maar ontdekten tevens tot hun teleurstelling, dat ze een dominee te pakken hadden. Een rijk grondbezitter was hun liever geweest.

Na kort beraad werd besloten hun prooi mee te voeren; misschien viel er een goed losgeld te verdienen. De landlieden zouden immers niets onbeproefd laten om hun herder terug te krijgen.

Met gebonden handen werd de arme predikant nu dieper het bos ingevoerd.

Daar de kerels zwegen als het graf, had hij gelegenheid om over zijn toestand na te denken.

Hoe moest het zijn vrouw wel te moede zijn als straks de schimmel thuiskwam, zonder zijn berijder? Met een gebed in het hart zag hij op naar de sterren. De Heere zou hen niet verlaten. Was hij niet uitgegaan in dienst van zijn hemelsen Vader? Zonder Diens wil konden ook deze rovers geen haar van zijn hoofd krenken.

Ze zouden hem geleiden voor hun hoofdman.

Die zou vragen stellen en zijn vonnis uitspreken.

„Leg mij de woorden in de mond, Heere, die ik dan spreken moet,” zo bad hij.

In het diepst van het woud hielden ze halt en bonden den predikant een blinddoek voor de ogen.

Nu ging zijn weg helemáál door de duisternis, maar in zijn hart was het licht.

Een der rovers greep vaster zijn arm en duwde hem voort. 't Ging naar beneden, alsof ze verscheiden trappen afdaalden.

Ergens in de diepte werd de blinddoek afgerukt.

Een kort gefluit klonk, een valluik opende zich en de predikant blikte in het rovershol.

Een vuur van dennetakken verlichtte de onguertronies van een dertigtal mannen. Grillige schaduwen dansten langs de grauwe wanden.

Op een omgekeerd vat zat de hoofdman.

De nieuwsgierigheid, die een ogenblik op aller gelaat te lezen stond, maakte spoedig plaats voor een trek van teleurstelling, toen men den gevangene goed had bekeken.

„Wat!” schreeuwde er een. „Brengeu jullie een dominee mee, om voor ons te preken?!”

De bende lachte. Alleen de hoofdman behield zijn waardigheid en gebood op barse toon den gevangene voor hem te leiden.

„Een dominee behoef je me niet te brengen!” riep hij woedend. „Met dat soort wil ik niets te maken hebben! Weg met dien kerel!”

„Maar hoofdman!” riep weer een ander. „Ben je razend? Die dominee is geld waard! De boeren zullen hem terugkopen!”

„Zwijg!” bulderde de hoofdman. „Of ik sla je mond dicht!”

Toen hij echter den predikant goed in de ogen had gezien, veranderde de woestaard van toon.

„Ik ken u!” zei hij plotseling.

De dominee trok de schouders op.

„En u kent ook mij!” vervolgde de rover.

„Ik heb niet de eer,” zei de gevangene kortaf.

„Toch ken ik u . . . en nu zal ik u vergelden, wat u eenmaal aan mij gedaan hebt.”

Deze ernstige woorden deden den predikant rillen van schrik. Bedoelde de rover dat hij zich zou wreken, omdat de predikant eens ergens tegen hem had getuigd?

„Mijn leven is in Gods hand,” zei hij, zo kalm

mogelijk. „Doe wat u wilt, maar denk er aan dat u eenmaal rekenschap zult moeten afleggen van uw daden!”

„Zie je wel?” spotte iemand. „Hij preekt al en dreigt ons met de hel!”

„Dominee,” zei de aanvoerder, „herinnert u zich, dat u eens een pakje tabak hebt gegeven aan een gevangene, die uw woning voorbij reed?”

De ogen van den predikant lichtten op.

„Ja . . . ,” zei hij, „dat weet ik nog heel goed.”

„Ik was die gevangene,” vervolgde de rover.

„Nooit zal ik die vriendelijke daad van u vergeten. Laat me u nu belonen. U bent vrij!”

En den beiden rovers beval hij, de gestolen voorwerpen terug te geven.

„Wat deed u nog zo laat op pad?” vroeg de hoofdman nog.

„Ik bezocht een stervende, den ouden Nicolaas. En ik wenste wel, hoofdman, dat u en al uw makkers eenmaal zulk een rustig sterfbed moogt hebben als deze grijsaard.”

„Och,” was het ruwe antwoord. „Maak ons niet benauwd, dominee; ons wachten toch eenmaal galg en rad!”

„Maar denk aan uw arme ziel, hoofdman, en vergeet niet, dat er nog vergeving is voor den grootsten zondaar in het bloed van Jezus Christus!”

De bende werd rumoerig.

„Gooi die fijne er uit!” werd er gebruld.

Nadat de hoofdman hem de hand ten afscheid had gereikt, kreeg een der bendeleden opdracht hem als gids te dienen.

Het was reeds middernacht toen de twee mannen zwijsend door het bos gingen.

Eindelijk vroeg de rover: „Leeft de oude Nicolaas nog?”

66

„Ja,” was het antwoord. „Hij leeft nog, maar lang zal hij het niet meer maken. Ken je hem?”

„Ja,” zei de ander, aarzelend. „Heel goed zelfs.”

De dominee bleef staan en zag zijn geleider in het gelaat. De maan brak door de wolken.

„Jij bent Andries!” zei de dominee plotseling.

„Ja, helaas, die ben ik”

Toen vertelde de predikant van Nicolaas' ziekbed, van zijn liefde voor zijn verloren zoon, en getrouw bracht hij de woorden van den stervenden vader over.

Toen barstte Andries in tranen uit en schreide als een kind.

De predikant trachtte den armen zondaar te troosten en sprak van Hem, Die eenmaal op aarde kwam om het verlorene te zoeken en te redden.

„Ach dominee, kon ik er maar af komen, maar ik moet terug, anders vermoorden ze me!”

„Ik zal je helpen, vriend; wees niet bang; je bent nu mijn gevangene, geef me onmiddellijk je pistool en dolk!”

Andries gehoorzaamde werktuigelijk.

De dominee nam de vreselijke wapens aan, stak het mes in een holle boom en het pistool in zijn zak.

Aan de uitgang van het woud ontmoetten ze een troep mannen, voorzien van brandende fakkels en lantaarns. Het waren de boeren, uitgetrokken met hooivorken en dorsvlegels om hun predikant op te sporen.

„Mannen!” riep de dominee. „Ik dank u hartelijk voor de moeite; vraag me echter niet naar mijn kameraad.”

Toen Andries reeds sliep op het zachte bed in de pastorie, luisterde de domineesvrouw naar het avontuurlijke verhaal van haar man.

Ze huiverde.

Wat voor een mens hadden ze nu onder hun dak?
Een rover!

Maar toch ook een verloren zoon, die misschien op weg was, om terug te keren naar zijn vader.

En was het niet de hemelse Vader die alles zo wonderlijk had geleid?

Ten slotte gaf ze haar man gelijk en bekende ze: „Je hebt toch Gods wil gedaan, lieve man!”

3. De Kerstvacantie van Frans Deelman

H. te Merwe